

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.66-1.12>**Н. М. Компанець**старший викладач кафедри іноземних мов
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті розглянута актуальність інтеграції ІКТ у процес викладання іноземних мов, наведено результати досліджень, що говорять про позитивний вплив використання інформаційно-комунікаційних технологій на підвищення мотивації та навичок студентів.

Наведено ряд переваг викладання іноземних мов із залученням ІКТ порівняно з традиційними формами побудови навчального процесу. Зокрема, серед них виділено такі аспекти навчання, як: комунікативна спрямованість, візуалізація навчальної інформації, можливість зберігання великої кількості інформації, автоматизація процесів перевірки, легкий доступ до ресурсів, можливість постійної зміни і поповнення матеріалів. Останні дослідження у цій сфері свідчать, що за наявності новітніх технічних засобів викладачеві простіше здійснити особистісно-орієнтований підхід у навчанні, що забезпечує індивідуалізацію і диференціацію з урахуванням особливостей учнів, їх рівня навченості. Впровадження даних технологій дає можливість підвищити вміння аналізувати, організовувати отриману інформацію.

Піднято питання необхідності адаптацій як викладачів, так і студентів до нових професійних навичок задля використання ресурсів ІКТ на належному рівні.

Використання нових технологій дозволяє модернізувати, диференціювати процес навчання з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента, підвищуючи тим самим його ефективність, а також стимулювати учнів до подальшого самостійного вивчення іноземної мови.

Підсумувавши дослідження спеціалістів із галузі освіти, ми зробили висновки, що така новітня технологія навчання дасть змогу зменшити витрати на освіту, що є достатньо нагальним питанням. Крім того, за допомогою інтеграції ІКТ можливо удосконалити аспект адаптації та персоналізації навчального матеріалу для викладання іноземної мови з урахуванням особливостей освітніх груп. Серед переваг виділено постійне оновлення і достовірність інформації, що допоможе учням краще включитися в освітній процес і не втрачати інтерес до навчання.

Стаття також висвітлює проблему грамотності використання цього ресурсу: інформаційно-комунікаційні технології повинні бути впроваджені як ефективний і цінний додатковий інструмент навчання та зовсім не передбачають виключення традиційних методів, а навпаки, гармонійно поєднуються з ними на всіх етапах навчання: ознайомлення, тренування, застосування, контролю.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інноваційні методи викладання, вивчення іноземної мови, мотивація, модернізація.

Постановка проблеми. В умовах активного розвитку засобів телекомунікації, мультимедіа та інформаційних систем і процесу модернізації української вищої освіти, використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з іноземної мови є одним із найважливіших елементів освітнього процесу.

У сучасній системі освіти склалася ситуація, коли застарілі методи, прийоми і форми навчання вимагають переосмислення, корекції та нових педагогічних рішень. Це зумовлено насамперед повсюдним впровадженням і широким використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Подібні технології активно застосовуються для передачі інформації та забезпечення взаємодії викладача й учня в сучасних системах відкритої та дистанційної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Нині викладачам і студентам, що вивчають іноземні мови, необхідні нові ефективні методи здобуття інформації, засновані на можливості повсякчасного доступу до ресурсів з будь-якого місця. Зокрема, в майбутньому спостерігатиметься тенденція популяризації вивчення мови із застосуванням Інтернету на основі концепції онлайн-доступу для безперервної освіти протягом усього життя (Hutten et al, 2005). Поєднання необхідності безперервного навчання і розвитку безпрецедентних технологічних інновацій в комунікаціях дало поштовх до розвитку дистанційних методів освіти, зокрема навчання онлайн (Garrison, 2000). Вища освіта переживає епоху значної реформації внаслідок неупинного та швидкого розвитку ІКТ та покладена вирішувати п'ять важливих питань:

а) постійний доступ до ІКТ: вища освіта може стати більш доступною завдяки навчанню студентів на відстані;

б) ІКТ сприяє постійній участі в навчанні й опитуваннях із відповідних предметів;

в) навчання і викладання на основі ІКТ сприяють розвитку спільноти за допомогою онлайн-програм, програм і додатків для соціальних мереж;

г) ІКТ відіграють важливу роль у розробці відповідних навчальних програм і програм для різних студентів;

д) ІКТ також можуть допомогти знизити вартість різних інфраструктурних інструментів для викладання і вивчення англійської мови.

Зрештою, ІКТ – це незамінний інструмент, що дозволяє впоратися з проблемами ефективного вивчення іноземних мов, це життєвий навик, а також хороші навички аудіювання, говоріння, читання і письма. Ґрунтуючись на ідеї про те, що ІКТ можуть сприяти розвитку віддаленого і самостійного навчання, Лім (2004) визначає п'ять етапів процесу навчання, заснованого на запитах:

1) студенти формують свої власні проблеми або питання.

2) студенти планують і розробляють свої стратегії вирішення проблем протягом певного періоду часу.

3) студенти вивчають ресурси для вирішення проблем, використовуючи свої базові знання.

4) студенти синтезують ресурси і надають рішення.

5) студенти обговорюють висновки для подальшого вдосконалення.

Важливим принципом навчання протягом усього життя є здатність до цілеспрямованості та самостійності (Flores & Flores, 2003).

Мета статті. Робота спрямована на дослідження актуальності впровадження новітніх методик викладання іноземної мови студентам за допомогою використання ІКТ задля підвищення зацікавленості студентів.

Виклад основного матеріалу. Застосування складової частини ІКТ на заняттях з іноземної мови набуває особливого значення, оскільки дає можливість організувати нове освітнє середовище, яке, з одного боку, забезпечується раніше недоступними матеріалами й автентичними текстами, а з іншого – допомагає встановити плідну взаємодію всіх суб'єктів освітнього процесу.

ІКТ мають чимало переваг перед традиційними методами навчання. Вони сприяють індивідуалізації навчання, інтенсифікації самостійної роботи учнів і підвищенню їх пізнавальної активності.

ІКТ мають ряд безперечних переваг перед традиційними формами побудови навчального процесу: комунікативну спрямованість, візуалізацію навчальної інформації, можливість зберігання великої кількості інформації, автоматизацію процесів перевірки, легкий доступ до ресурсів, можливість постійної зміни і поповнення матеріалів. За наявності новітніх технічних засобів викладачеві простіше здійснити особистісно-орієнтований підхід у навчанні, що забезпечує індивідуалізацію і диференціацію з урахуванням особливостей учнів, їх рівня навченості. [1, с. 5]

До найбільш часто використовуваних у навчальному процесі засобів ІКТ належать:

- електронні версії підручників і посібників
- транслявання презентацій, освітніх відео та аудіоресурсів за допомогою комп'ютера і мультимедійного проектора

Рис. 1 Основні різновиди ІКТ

– залучення студентів до онлайн-ігор, тестування, тощо за допомогою використання освітніх ресурсів Інтернету

– науково-дослідні роботи та проекти.

У педагогічній практиці існує така класифікація засобів ІКТ за сферами їх методичного призначення (рис. 1).

Особливості викладання з використанням ІКТ. Однією з основних технологій вивчення іноземних мов на основі ІКТ є можливість постійного доступу до навчальних матеріалів і лекцій. Для того, щоб пройти онлайн-курс із вивчення англійської мови, необхідно лише мати комп'ютер, підключений до Інтернету [2, с. 91]. Ще одна ключова перевага навчання на основі ІКТ – це гнучкість у персоналізації навчального процесу відповідно до стилістики навчання, компетенцій і визначених цілей, які має досягти учень. Використовуючи певне програмне забезпечення, викладачі мають можливість контролювати результати роботи студентів, досягнутий рівень кожного та можливість оновлювати свої онлайн-ресурси, такі як замітки, статті, відео. Найпоширенішими інструментами, які забезпечують інтерактивність учнів і як результат – їх мотивацію до навчання, є:

1) студент може обмінюватися корисною інформацією з конкретних тем за допомогою онлайн-засобів, таких як форуми. Зазвичай модератором форуму засвідчується, що обмін різними думками та переконаннями не повинен виходити за рамки поставлених цілей. Онлайн-чати і поштові розсилки є важливими аспектом для розвитку навичок спілкування іноземною мовою, адже дають змогу пов'язувати учасників віртуальної спільноти зі спільними інтересами й особами, відповідальними за роботу з проектами у груповому середовищі;

2) вивчення мови на основі ІКТ розвивається як синхронно, так і асинхронно. У першому випадку учні можуть задавати питання вчителю під час відеоконференції в режимі реального часу і на онлайн-уроках в Інтернеті або за допомогою текстових повідомлень, аудіо записів, коли підключений до Інтернету комп'ютер оснащений мікрофоном і динаміком. У перспективі спілкування відбувається асинхронно, тобто учні спілкуються з викладачем через електронну пошту, дискусійні форуми або під час прочитання різноманітних матеріалів курсу, доступних у мережі Інтернеті. Таким чином, ключовою концепцією є «інтерактивність між учнями і викладачем», що сприймається як додаткова мотивація залучення до активного навчального процесу.

Останнім часом актуалізується підхід, заснований на комбінації з декількох підходів викладання. Така змішана модель навчання має назву «комбіноване навчання», її концепція полягає в поєднанні викладання, що дає змогу об'єднати гнучкість нових інструментів і функціональність традицій-

них. Основна мета комбінованої моделі полягає в тому, щоб використовувати різні ресурси, такі як чергування індивідуальних і групових обговорень, підвищення мотивації завдяки обміну інформацією щодо пройденого матеріалу, індивідуального підходу для перевірки і закріплення того, що було вивчено тощо. Використання такого підходу передбачає, що обидві сторони процесу – викладач і студент – повинні як мати необхідні навички для навчання традиційними методами, так і вміти застосовувати сучасні ІКТ – комп'ютер, проектор, аудіосистеми та мікрофони [3, с. 27].

Використання Інтернету як інструменту передачі та спільної роботи. Інтернет є засобом, за допомогою якого можна отримати доступ до корисних навчальних матеріалів, есе і статей, які стосуються основної теми курсу. Неможливо розглядати ІКТ без урахування використання Інтернету як засіб співпраці, за допомогою якого можна створювати віртуальні спільноти для викладання і вивчення англійської мови. За такої мети доцільним буде використовувати форуми, чати, дискусійні групи, аудіо-, відео-конференції і т. д. Ще один спосіб зібрати ресурси – це опублікувати результати групових планів, щоб їх можна було завантажити.

Використання синхронних і асинхронних моделей. Потенціал ІКТ у поєднанні з мережею Інтернет використовується в цілях вивчення іноземних мов, особливо коли є необхідність здійснення навчання як у синхронних, так і в асинхронних формах. Зокрема, навіть якщо онлайн-форуми та дискусійні групи в Інтернеті не передбачають присутності учасників у реальному часі, вони пов'язані з ідеєю навчання як соціального процесу. Ці механізми добре використовуються тільки завдяки синхронній взаємодії, на основі якої були створені традиційні методи навчання через присутність у класі, де кожен учень може взяти участь у дискусії і бути почутим усіма в реальному часі, ставлячи питання інструктору і звертаючись один до одного. Відносини між викладачем і студентом реальніші в синхронному онлайн-контексті, ніж у широких університетських класних кімнатах, де викладач не може «досягти» кожної людини [4, с. 55].

Різні переваги вивчення мови на основі ІКТ: ІКТ надали безліч переваг як вчителям, так і учням. Cheong (2002) і Scanlon, Jones, Butcher, Greenberg, Ross, Murphy та Tosunoglou (1996) посилаються на найбільш важливі переваги вивчення мови на основі ІКТ, які перераховані нижче:

1. Витрати на освіту можуть бути зменшені.
2. ІКТ дає можливість створити динамічний освітній контекст.
3. Існує прекрасна можливість адаптувати параметри навчального матеріалу до особливостей освітніх груп за допомогою ІКТ у мовних класах.

4. Контент на основі ІКТ є повністю оновленим і надійним.

5. Вивчення мови на постійній основі, тобто є в будь-який час і в будь-якому місці.

6. ІКТ допомагає у створенні віртуальних спільнот, їх постійного розвитку та підтримки.

7. Оцінка на основі ІКТ є найбільш точною, надійною і швидкою за своєю природою [5, с. 5–8].

Роль ІКТ у викладанні англійської мови та її характеристики. Згідно з Розенбергом (2001) система електронного навчання на основі ІКТ має такі характеристики: вона заснована на мережі, орієнтована на найширший погляд на навчання. Учасники використовують комп'ютери для отримання інформації та знань, однак електронне навчання на базі ІКТ не свідчить про спад актуальності мовної підготовки в класі. Фактично мовні заняття у класі будуть переглянуті, щоб зосередитися на тих аспектах навчання та навичок, які найкраще досягаються, коли необхідна взаємодія між людьми.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи, необхідно зауважити, що впровадження нових освітніх технологій, зокрема ІКТ, забезпечує гнучкий і різноманітний набір технологічних інструментів, сприяє навичкам вирішення проблем у студентів, дає можливість учням розвивати критичне мислення та навички ефективної обробки інформації, заохочує активне самостійне, автономне і спільне вивчення мови, мотивує та полегшує вивчення мови, посилює підготовку викладача. Однак важливо враховувати той факт, що інтеграція ІКТ у викладання мови має свої межі. ІКТ повинні бути використані як ефектив-

ний і цінний додатковий інструмент навчання та зовсім не передбачають виключення традиційних методів, а навпаки, гармонійно поєднується з ними на всіх етапах навчання: ознайомлення, тренування, застосування, контролю.

Список використаної літератури:

1. Вылегжанина Е.А., Мальцева Н.Н. Использование информационно-коммуникационных технологий в образовательном процессе. *Актуальные задачи педагогики* : материалы VI Междунар. науч. конф. (г. Чита, январь 2015 г.). Чита : Издательство Молодой ученый, 2015. С. 4–6.
2. Расулова М.Ж. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках англійської мови. *Теорія і практика освіти в сучасному світі* : матеріали II Міжнар. науч. конф. (м. Санкт-Петербург, листопад 2012 р.). Санкт-Петербург : Реноме, 2012. С. 91–92.
3. Altun M. The integration of technology into foreign language teaching. Altun. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*. 2015. № 6. P. 22–27.
4. Asabere N.Y., Enguah S.E. Integration of expert systems in mobile learning. *International Journal of Information and Communication Technology Research*. 2012. № 2. С. 55–61.
5. Effective use of information and communication technology (ICT) to enhance learning for disadvantaged school students / J. Blackmore, L. Hardcastle, E. Bamblett. Deakin University. 2003. P. 5–8.

Kompanets N. The usage of information and communication technologies to intensify cognitive students activities in studying foreign languages

The article deals with the relevance of integrating ICT in the process of teaching foreign languages, presents the results of studies that speak about the positive impact of the use of information and communication technologies on improving students' motivation and skills.

There are a number of advantages of teaching foreign languages with the involvement of ICT in comparison with traditional forms of educational process construction. In particular, the following aspects of training are highlighted: communicative orientation, visualization of educational information, the ability to store a large amount of information, automation of verification processes, easy access to resources, the ability to constantly change and replenish materials. Recent research in this area shows that, in the presence of the latest technical means, it is easier for the teacher to implement a person-centered approach to learning, which in turn provides for individualization and differentiation, taking into account the characteristics of students, their level of learning. The introduction of these technologies gives the opportunity to improve the ability to analyze, organize the information received.

The need for adaptation of both teachers and students to new professional skills is raised in order to use ICT resources appropriately.

The use of new technologies makes it possible to modernize, differentiate the learning process with regard to the individual characteristics of each student, thereby increasing its effectiveness, as well as to encourage students to further learn a foreign language.

Summarizing the study of education professionals, it was concluded that such cutting-edge learning technology will reduce the cost of education, which is a pressing issue. In addition, it is possible to improve the adaptation and personalization aspect of teaching material for teaching a foreign language by integrating ICT, taking into account the specificities of educational groups. Benefits include continuous updating and validity of information that will help students better integrate into the educational process and not lose interest in learning.

This article also highlights the problem of literacy use of this resource: information and communication technologies should be implemented as an effective and valuable additional learning tool and do not at all exclude traditional methods of learning, and vice versa is harmoniously combined with them at all stages of learning: familiarization, application, training control.

Key words: *information and communication technologies, innovative teaching methods, foreign languages learning, motivation, modernization.*